

س۔۔ پنجابی بولی دامنڈھ تے ارتقا محمد آصف خان
دے نظریے مطابق واضح کرو۔

(1) تعارف۔

محمد آصف خان، پوربھلی، 1929ء لہوں
بسنی دانشمندان، فطوح خالدہ وچ پیدا ہوئے۔ فٹنڈ لہوں
بعد پورٹر آئے۔ پنجاب یونیورسٹی لہوں پنجابی وچ
ایم۔ اے کیا۔ اٹھ بندی، سنسکرت، لہتھو، بلوچی،
سنسکرت تے جاپانی زبانان تے عبور رکھدے سن۔ محمد
آصف خان پوربھلی پنجابی ادب دا اک مان جوگ
سرما رہن۔ پاکستانی پنجاب وچ پنجابی ادب تے
زبان واسطے ایہناں کم کسے ادارے تے وی رہ گیا ہوئے
گا جنان آصف خان پوراں کلم کلیاں کیا۔ پنجابی
ادبی بورڈ دے سیکرٹری رہے تے صیاتی دے اخیر
تے اٹھاراں ورے ایسے ادارے نال جڑے رہے۔ اوسٹریا
تے صوفیاں دے کلام آئے تحقیق تے پرکھ کرن مگروں
ایس کلام دانتریا، سو پاروپ سامنے لہاندانے جھاپے
چار ڈھیا۔ اوہ 2000ء وچ وفات پائیے۔

(2) پنجابی بولی دامنڈھ تے ارتقا۔

پنجابی زبان آئے تحقیق دی محمد آصف خان دی
کتاب ”پنجابی بولی دا جھوٹ“ پہلی واری جون
1996ء وچ جھاپے جڑھی۔ ایہہ اک اجسی کتاب

بارے آگے نیشن۔ ” پاکستان وچ سرکار نوں تعمیرات
 سرکار وانگنوں کوئی وکونڈ بنانوں دی لوڑ ای نیشن ہئی۔
 اتھے گھر دے وپری ای اوں سوکھ پور دے پئے ہن۔ 1979ء
 دی تعلیمی پالیسی مطابق پاکستان سرکار نے کھلھ دھئی ہوئی
 پے نے کوئی صوبہ جا ہونے نال اپنی جوہی بولی راہن
 سکولان کالجیاں وچ تعلیم دے سکدے ہن پر پنجاب سرکار
 خورے ایہہ تعلیمی پالیسی وکھئی ای نیشن نے وکھئی ہے
 نال اوں نوں پونڈی نیشن، وارا نیشن کھاندی۔

(ب) پنجابی بولی دا کھلار۔

آصف خان ہونیاں پنجابی بولی دے کھلار بارے گل کر
 دیاں دسیاں ہئی پنجابی کوں اپنے اپنے اکھنوں کن نیشن
 ہئی اپنوں کسے پور بولی اگے ماٹھت نیشن دی لوڑ ای
 نیشن۔

(ج) لوک بولی تے ادنی بولی۔

اپس بابا دے دوشے ذیلی مضمون وچ آصف خان
 ہونیاں ہیلان لوک بولی تے ادنی بولی دا فرق دسیا
 اے تے دسیا اے ہئی ادنی بولی کیوں اسر دھی لے تے
 غیر آگے نیشن۔

”ساڈے دڈوڈ پیریاں۔۔۔۔۔۔ بابا فرید نوں خواجه
 فرید تاپن۔۔۔۔۔۔ نے ساڈھی ادنی بولی دا اسرگا ہندی بولہئی
 تے گھم اکھیاں نال دے نال دو جیاں بولہیاں دی لفظ
 لی نوں ہی آگے نیشن کھیا ہئی۔“

(ج) پنجابی لفظاں دی گھڑت :-

اوسناں نوں لفظاں دی پنجابی وچ گھڑت لئی دیاں
مقصدین کر دیاں آکھیاں۔

”پنجابی وچ اک لفظ ہے ”سار“ جس دے معنی ہن علم،
خبر، لوہا نلوہار، نتا وغیرہ۔ اسے ایہ لے ہوکے نے
نعم و نفع معنیوں والے لفظ نوں پورا دی تھاں اپنا لئی تاہ
کئی جھپٹے اٹھے ای نکلے جانے ہن۔ سائیکولوجی لئی جیت
سار۔ اگلے سچیت (باشعور)، اجیت (لا شعور)،
کجیت (باشعور) وغیرہ۔

بیالوجی لئی جیوسار۔

جیالوجی لئی جیوسار۔ اگلے جیواں جیکل سروے لئی

گھوسرو پکھن وغیرہ۔
زوالوجی لئی پارسار۔

قالب 2 - پنکریوان :-

ایس مضمون وچ محمد آصف خان پوریاں پنجابی بولی
دے پنکریوان لے گل بات کہی اے۔ خاص کر عورتی پنجاب
دے ادنی سوچھواناں نوں الٹا محمد آصف خان پوریاں
ایس گل نوں شش منہ لئی پنجابی سنسکرت وچوں نکلی
اے۔ ایس مضمون وچ اوسناں نے اپنی تحقیق دسی
اے لئی پنجابی دی موجودہ شکل دو جیاں بولیاں نال
دل کے چل دیاں سامنے آئی ہووے گی۔ ایج نش لئی
دو جیاں بولیاں ایس نوں جنم دتا ہووے گا۔

(iii) باب 3 - پنجابی بولی دا چھوکر :-

الس سرنا اول ^{بٹھو} آھف خاں سوران نیران (13)
مضمون لکھن۔ ایہناں وچوں ج مضموناں دا
ثقلوں بیان اے :-

۱) پنجابی دے چھوکر دے نظریے :-

الس مضمون وچ دسریں شی بیٹی اجو کبان بند آریاں
بولیاں بارے میں وکھو کو نظریے پائے جانے
نیں۔ جیہڑے کھو السراں نہیں :-

(الف) ویدے بولی توں سنسکرتا بوند وچ آئی جیہڑی
بعدوں راکر شائے فیہ اپ کھنشن بنی تے اپ کھنشن
وچوں اجو کبان بند آریاں بولیاں جنم لیا۔

(ب) دوہے دھڑے دا خیال اے بند آریاں بولیاں
ویدی دی لکھوں جنم لیا۔

(ج) تہجے دھڑے دا خیال اے تہی پنجابی اک عثم
آریاں بولی اے۔

آھف خاں سوران ایہنا وٹ تہجے دھڑے ول پایا اے۔
اوہ کیندے نہیں :-

”صیہری جانے انسان لے پنجاب دی دھڑی اے تہی وار
جدوں بولنا شرف کھاناں اوہ پنجابی بولی وچ ای سی“

۲) پنجاب وچ انسان دی تاریخ :-

دوہے مضمون وچ ایہناں دسراں شی لکھیاں

گوراٹیاں بعد اسی گل دانے نکھیرا ہو گیا اے پٹی پنجاب
 دی تاریخ نگہان دے پیرانی اے پیرانی لوڑ اسی گل
 دی اے پٹی پنجاب دی نگہان دے پیرانی تاریخ لغت
 لوڑی سرور تکھ لیا جاوے تے فیر لسانی تاریخ نگہان
 حاجت کیتا جاوے۔ **تیجے** مضمون وچ انسان دی
 تاریخ دے بارے گل بات کیتی گئی اے۔

(3) آریاں دی تاریخ :-

چوتھے مضمون وچ اوہناں نے دکھو کو **سوم** کہل لول
 سامنے رکھ کے دسیا اے پٹی آریہ کول سی **کشمیر** آئے
 سن تے کدول آئے سن۔ اوہناں ایہ گل وی دسی
 پٹی میکس ملر جس نے یورپ لول لفظ "آریہ" دا
 جالو کر دایا اسی اسی لفظ لول اوہی مراد لسانی کرد
 اے نسلی کردہ **پنجویں** مضمون وچ اوہناں نے
 آریہ لول نظریے لکھ کیتی اے کہ جس دے من ول
 آریاں نسلی وقت لول تھوڑ بندے لول کیوں تے
 اوہناں موجب ایہ من لال کئی انسان نے لسانی تھیل
 تے کجھ لال بندیاں سن۔ **چھیویں** مضمون وچ اوہناں
 نے رگ ویدیہ تاریخ نے رگ ویدیہ موجود نیم آریاں
 قبیلیاں دی تاریخ دسی اے۔ **ستویں** مضمون وچ ویدی
 ویدی لول تکلن والیاں زبانان بارے گل بات کر کے
 مقامی بولیاں وچ ہوں والیاں تبدیلیاں دی
 نشا ندی کیتی اے۔

آصف پوریل شہجی کڈھدے نہیں :-
 ” ایہہ سادی تبدیلیاں دی دڈی وجہ اودہ مقامی بولائی
 بولی جاں بولیاں سن جو آریاں تون پہلاں وسدے
 لوک ایچھے بولدے سن۔“

(4) پنجابی بولی دا ڈبیر :-

یاد ہوویں مضمون وچ دیسی بولیاں دی سنسکرت مثال
 گوالنا آئے نختا کئی گئی اے تے بار ہوویں مضمون وچ
 پنجابی بولی نے پنجابی بولی بولے جاوے والے علاقیاں
 دی گل کتھو شامل اے۔ تیر ہوویں مضمون وچ آصف
 پوریاں دیاں اے پٹی جیٹھڑے سبب پنجابی بولی بند
 آریاں بولی ثابت کرن مگرے پتے ہوئے نہیں اودہ
 ثبوت لئی سنسکرت نے پنجابی دی سانجھی لفظی سامنے
 دکھدے سں۔ ایس مضمون وچ آصف پوریاں
 پنجابی دی گرائمرے صرف، نحو آئے گل کر کے دوہیاں
 زبانان مثال لفظی سانجھ دکھائی اے۔

(5) باب 4 - پنجابی زبان کے اجزائے ترکیبی :-

ایہہ اصلوں محمد آصف خان پوریاں دا اردو مضمون اے جیہڑا
 ۱۹۵۹ء تون چھپیا سی۔ ایس مضمون وچ وی راویہ زبان
 پنجابی زبان دی تاریخ، آریاں دی آمد، رگ وید
 وچلی تاریخ نے ایس دھرتی آئے باہر وں آؤں وک
 حملہ آوراں دے آؤں نال زبان وچ ہون والیاں

تبدیلیاں تے لفظی سالی ساٹھ دا جائزہ لیا اے اخیریں
اوہ ایس نظرے دے حامی بیوندے شے ہئی پنجابی ختم
آریاٹی زبان اے۔

(3) مکدی گل۔

”پنجابی بولی دا کھوکھڑا“ ویکھاؤ بکھی
نش سگوں نکواری نے ادھم کر کے کھو نوں نکلتے کڈھے
نش۔ محمد آصف خان پوراں دی تحقیق بارے پوریں
ملک پوریں آکھیاں شے۔

”محمد آصف خان پنجاب دی وسوں نوں لے کے
زبان دی بنترنگم کرن دا مدھ بنجو کے اک اجیسی بکھی
پیڑی نینہہ اُساری اے جینوں والا کے کوئی کھوجکار نشے
لنگر سکدا۔“